

Mavi Ekonomi Bağlamında Kruvaziyer Turizme Sağlanan Vergisel Teşvikler

Kübra AYDINLI¹, Serhat ATMACA² ve Seyfi YILDIZ³

Öz

Birleşmiş milletler öncülüğünde sürdürülebilir kalkınma hedefleri arasında sıkça dile getirilen mavi ekonomi Deniz ve okyanusların sürdürülebilirliğini göz önüne alarak, bu alanda gerçekteşen deniz ticareti, deniz turizmi ve su ürünleri avcılığı gibi alanlarda devamlılığın sağlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda deniz ve okyanus üzerinde gerçekteşirilen, son zamanlarda ülkemizde ilgi gören önemli bir deniz ticareti olan kruvaziyer turizm ülke ekonomileri için önemli bir turizm geliri haline gelmeye başlamıştır. Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir kalkınma hedefleri arasında önemli bir yeri olan mavi ekonomi kavramı, kapsamı ve bu ekonomi ile ilgili yapılan toplantıları incelemek. Ayrıca ülke ekonomileri için gözde bir turizm geliri oluşturan kruvaziyer deniz turizminin tanımı yapılarak ülkemizde bu alanda yapılan vergisel teşviklere değinilmiştir.

Anahtar kelimeler: Mavi Ekonomi, Kruvaziyer Turizm, Sürdürülebilir Kalkınma

Tax Incentives for Cruise Tourism in the Context of Blue Economy

Abstract

United Nations aims to ensure continuity in areas such as sea trade, sea tourism, and aquaculture, taking into account the sustainability of the seas and oceans. In this context, cruise tourism is an important sea trade realized the sea and the ocean, which has recently attracted attention in our country and has started to become an import and tourism income for the economies of countries. This study aims to examine the concept of the blue economy, which has an essential place among sustainable development goals, its scope, and the meetings held on this economy. In addition, the definition of cruise tourism, which constitutes a favorite tourism income for the economies, and the tax incentives in this field in our country are mentioned.

Key Words: Blue Economy, Cruise Tourism, Sustainable Development

Atıf İçin / Please Cite As:

Aydınlı, K., Atmaca, S. ve Yıldız, S. (2024). Mavi ekonomi bağlamında kruvaziyer turizme sağlanan vergisel teşvikler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(4), 1444-1454. doi:10.33206/mjss.1450977

Geliş Tarihi / Received Date: 11.03.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 28.05.2024

¹ Doktora öğrencisi - Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, kbraaydnli5@gmail.com,

 ORCID: 0000-0002-6535-3857

² Dr. Öğretim Üyesi - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Programı, serhat.atmaca@manas.edu.kg,

 ORCID: 0000-0003-0860-010X

³ Prof. Dr. Kırıkkale Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, seyfiyildiz@hotmail.com,

 ORCID: 0000-0002-2382-4454

Giriş

Mavi ekonomi, denizlerdeki doğal kaynakların, doğal yaşamın devamlılığını sağlamak ve gelecek kuşaklara aktarılmasına aracı olarak bu alanda yapılan tüm iş faaliyetlerinin ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmak için katkı sağlayan bir kavramdır. Türkiye'nin bulunduğu coğrafya gereği bu ekonomi son derece önemlidir. Üç tarafımızın denizle çevrili olması ve tüm kıtaların keşişim yeri olması mavi ekonomi bağlamında yapılan tüm hamlelerin ülke ekonomisine katkısını artırabilecek potansiyelinin olmasını gözler önüne sermektedir. Bu potansiyeli etkin kullanmak için hamleler yapan ülkemiz, balıkçılık, atık su arıtma, su kirliliğini önleme, deniz ticareti ve deniz turizmi gibi deniz üzerinde gerçekteşen faaliyetlere deniz ekosistemini bozmadan ekonomik hamleler yapmaktadır.

Tüm dünya için tehdit oluşturan deniz ve okyanus ekosistemlerinin tahribatını önlemek ve sürdürülebilir bir yaşam için birleşişmiş milletler, yüksek denetim kurumları ve kalkınma zirveleri toplantıları uluslararası düzeyde yapılarak bu sorunun çözümleri için kollektif çözümler aranmaktadır. Bu toplantı zirvelerinde alınan kararlar genellikle ülkelerin kalkınma hedefleri için önemli bir araç olmaktadır.

Mavi ekonomi ifade edildiği gibi deniz ve okyanus üzerinde gerçekteştirilen tüm iş faaliyetlerinin sağlıklı işlemesini amaç edinen bir ekonomidir. Son on yılda turizm alanında yeni gelişmelerin içerisinde varlığını gösteren, kruvaziyer gemi turizm ülkemiz için yeni alanlar ve iş imkanları oluşturmaktadır.

Bu çalışmada mavi ekonomi kavramının detaylı açıklaması yapılmış ve bu ekonomi ile ilgili yapılan uluslararası toplantılar da alınan kararlar incelenmiştir. Ayrıca kruvaziyer turizmin tanımı yapılarak ülkemizde mavi ekonomi kapsamında yapılan bu turizme sağlanan vergisel teşvikler incelenmiştir.

Mavi Ekonomi Kavramı

Küreselleşmenin hızla yaygınlaşması, teknolojinin hızla ilerlemesi ve hızlı nüfus artışları gibi nedenlerden dolayı gerçekteşen dönüşümler var olan doğal dengenin bozulmasına neden olmuştur. Doğal kaynakların bilinçsizce kullanılması, üretim ve tüketimde aşırıya gidilmesi beraberinde çevre sorunlarını da getirmiştir. Hem ulusal hemde uluslararası düzende sıkça rastlanan bilinçsiz doğal kaynak tüketimi ülkeleri sürdürülebilir kalkınmayı gerçekteştirmek için yeni politikalar düzenlemeye mecbur bırakmıştır. Ülkeler sürdürülebilir kalkınma amaçlarını gerçekteştirmek için sosyal kültürel ve çevresel boyutları da içeren durumları aynı anda gerçekteştirmelidir ki uluslararası camia da varlığını sürdürebilsin (Türkmen ve Kılıç, 2020, 2539).

Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma kavramına bakacak olursak, üzerinde yoğunlaşmış net bir tanımın olmamasının yanında farklı kuruluşlar tarafından kendi görüşleri doğrultusunda tanımlamaları mevcuttur (Gönel,2016,1). İlk olarak brundtland raporunda (1987) bu kavram kullanılmaya başlamıştır. Bu çerçevede, çevreye uyumlanma olarak tanımlamaları yapılmaya başlanılmıştır. Var olan ihtiyaçlarımızı gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da gözeterek kullanma olarak tanımlaması yapılmıştır bu kavramın (UNDP, 2016,5).

Birleşişmiş milletler kalkınma konferansında yeni bir kavram olarak karşımıza çıkan sürdürülebilir kalkınmayı kavram olarak açıkladık. Kapsamına bakılacak olursa yenilebilir enerji kaynaklarının yeşil döngünün çevreye kattığı sağlıklı, bilinçli tüketimin var olması gerektiğini ifade eden ve bu doğrultudaki politikaları destekleyen yönetsel süreçtir. Kıt kaynakların bilinçli tüketimini öngören yeşil ekonomi, beyaz ekonomi ve mavi ekonomi gibi kavramlarla destekleyen ve bu alanlarda doğal yaşamda var olan düzeni koruyabilmek amaçlanmaktadır. İkinci dünya savaşından sonra hızlı ve bilinçsiz bir şekilde gerçekteşen ve devam etmekte olan üretimler sonucunda ortaya çıkan iklim krizleri ve beraberinde gelen doğal yaşamın tahribatları sürdürülebilirlik açısından risk unsuru oluşturmuştur. Bu yüzden ortaya çıkan düzensizliğin giderilmesi için ülkeler hem bireysel hemde uluslararası önlemler almaya mecbur kalmıştır (Çoban ve Ölmez, 2016,158-159).

Sürdürülebilirliği sağlamak için yeni ekonomi kavramları ortaya çıkmıştır. Doğası yeşili korumak için yeşil ekonomi buzulları aşırı ısınmayı korumak için beyaz ekonomi ve deniz okyanus ve suları korumak için de mavi ekonomi kavramları ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar neticesinde doğal düzeni koruyacak önlemleri daha kolay ve düzenli bir şekilde gerçekteştirmek sağlanmaktadır. Bu bağlamda mavi ekonomi kavramını çeşişitli kaynaklardan yararlanarak açıklamaya çalışacağız.

Mavi ekonomi hayatımıza yeni giren bir kavramdır. 2010 yılında Belçikalı bir ekonomist tarafından ortaya atılan bir kavramdır. Bu kavram okyanus ve deniz kaynaklarının kullanımı neticesinde okyanus ve

deniz ekosistemin doğaya zarar vermeden istihdam gerçekleştirmek bu alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak olarak ifade edilmektedir (Lee, Nohb, ve khimb, 2020, 1).

Bu ekonomide, gıda güvenliği ve kalitesini desteklemeye ek olarak ekonomik büyümenin de gerçekleşmesi için yüksek potansiyeli olduğu açıkça bilinmektedir (Sharma ve Sharma, 2020, 718).

Mavi ekonomi ekonomik büyümenin gerçekleşmesi deniz yolu kullanılarak gerçekleştirilen işlerin ve bu işlerden geçimini sağlayan kişilerin haklarını koruyarak denizler de ve okyanuslarda sürdürülebilir istihdamı ileriye kuşaklara da aktarmayı hedefleyen bir kavramdır. Mavi ekonomi 2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri arasında yer almaktadır. Amacı ise okyanus ve denizlerdeki kaynakların sürdürülebilirliğini gerçekleştirmektir. Deniz ve okyanuslarda gerçekleşen aşırı avlanma bilinçsiz gerçekleştirilen deniz ticareti, deniz turizmi gibi iş kollarının denetimini ve kontrolünü sağlamak öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır (Yılmaz, 2021, 907).

OECD (2018)'in tanımına göre ise ekosistemin korunması ve ekonomik kalkınmada süreklilik kazandırmayı amaçlayan bir kalkınma aracıdır. Bu tanım çerçevesinde okyanusların mekânsal planlamasının yapılması ve deniz ve okyanuslarda kalkınmanın gerçekleştirilmesi, petrol doğalgaz, derin deniz madenciliği, enerji üretimi deniz turizmi alanlarında ekonomik büyümeyi amaç edinen bir ekonomi politikasıdır (OECD, 2018, 10).

Temelinde okyanus ve denizlerde gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilirliğini ve bu doğrultuda ekonomiye kattıkları değerin daha ileriye taşınarak devamlılığını sağlayan ve buradaki kaynakların korunmasını amaç edinen bir yönü de vardır. İklim değişikliği ile birlikte kutuplarda başlayan erime sonucunda okyanus ve denizler tehdit altında kalmıştır. Bu değişimler sonucunda okyanus ile ilgili tüm sektörler etkilenmeye başlamıştır. Bu etkilenme sonucunda ortaya çıkan istihdam azalmaları ve deniz ekosisteminin bozulmaya başlaması gibi durumların önüne geçebilmek için ülkelerin geliştirdikleri politikalar ve düzenlemeler mavi ekonomi olarak ifade edilmektedir (World bank, 2017, 3).

Birleşmiş milletlerin 2014 yılında yayınladığı raporda, Mavi ekonomi Deniz/Okyanus ekonomisi olarak da geçmektedir. Bu kavram ülke sınırları içisini değil dünya okyanusu ve dünya denizini de içerisine almaktadır. Yani bir başka deyişle sınırların gözetilmeyerek hem ulusal hemde ulusüstü düzlemde sürdürülebilirliği gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda genel bir tanım yapacak olursak, toplumsal refahı arttırarak toplumsal eşitliği sağlamaya çalışan bunun yanında da çevresel düzenin korunmasını da amaç edinen ekolojik düzeni koruyan bir okyanus ekonomisidir (UNDP, 2016, 2).

Mavi Ekonomi Kapsamı

Temelde okyanuslarla ilgili sektörlerin faaliyetleri doğrultusunda ekonomik kalkınmanın sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaç gerçekleştirirken ortaya çıkabilecek ekolojik bozulmanın da önüne geçmek ve çevresel devamlılığın sağlanması da amaçlanmaktadır. Okyanus kaynaklarının sınırlı olması bilinçsiz hareketlerin ve iklim değişikliğinin neden olduğu zararlı tahribat neticesinde okyanus sağlığının büyük ölçüde azaldığı bilimsel araştırmalarda ifade edilmektedir. Bu azalma toplumsal refahı da ciddi bir şekilde etkilemektedir. Bu etkinin beraberinde hızlı bir şekilde gerçekleşen hızlı nüfus artışı da bu etkilerin sürekli artabileceği anlamına gelmektedir. Bu çerçevede mavi ekonomi; Balıkçılık, Deniz taşımacılığı, Deniz turizmi, Su ürünleri yetiştiriciliği, Yenilenebilir enerji, Derin deniz madenciliği, Geleneksel balıkçılık gibi biyoteknolojik iş alanları ortaya çıkan faaliyetler dahilinde çeşitliliği olan fonksiyonlara sahiptir. Bu alanların korunmaması okyanus ekosistemleri tarafında gerçekleştirilen hizmetler neticesinde ortaya çıkan karbon salınımı, kıyıların tahrip edilmesi, atık sorunlarının artması gibi olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Bu olumsuz koşulların en aza indirilmesi konusunda ekonomik ve insan faaliyetlerine de önemli derecede katkı sunan geniş bir alanı kapsamaktadır (World Bank, 2017, 1).

Okyanuslardaki mavi karbon yutağı iklim değişikliğinin azaltılması konusunda yapılan işlemlere yardımcı bir unsur oluşturmaktadır. Sürdürülebilir olmayan ticaret uygulamaları okyanusun kirlenmesine, asitleşmesine ve ekolojik dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Okyanusların ekonomilerde ve gıda güvenliğinde oynadığı hayati rol yadsınmayacak derecede fazladır. Bunun olumlu ve sürdürülebilir bir şekilde sorunların giderilmesi için kalkınma hedefleri konulmuş 14. Madde de yer alan mavi ekonomi de bu anlamda küresel düzeyde tahribatı gidermeye çalışan bir ekonomik plan olarak karşımıza çıkmaktadır (Sharma ve Sharma, 2020, 720).

Spalding (2016)'ya göre insanların okyanus ve denizlerle olan ilişkileri gelişen teknoloji ile birlikte değişmeye başlamıştır. Daha çok bu alanlarla ilişki ekolojik ihtiyaçlara küresel iklim değişikliğinin temel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde dönüşüme girmiştir. Kalkınma planları ile birlikte okyanus ve denizlere

kıyısı olan devletlerin ekonomik faydalarının arttırılması, gelişmekte olan ÷lkelerin ekonomik kalkınmasına odaklanan bir değişim meydana getirmeye başlamıştır. Asıl amaç deniz ekosistemlerinin sürdürülebilirliğini devam ettirmek için o alanda gerçekteşen ekonomik faaliyetleri denetlemek ve kontrol altına almaktır (Spalding, 2016, 2-4).

Ebarvia (2016) yaptığı çalışmada okyanus ve kıyı kaynakların korunması ile bunlar arasındaki bağlantının açıklığa kavuşturulmasını ifade etmiş ve bunu da dört madde halinde açıklamıştır. Birincisi, Mavi ekonomi kapsam olarak okyanuslara kıyı ve deniz kaynaklarına doğrudan bağımlı olan tüm ekonomik faaliyetleri kapsamaktadır. İkincisi, Mavi ekonomi ek olarak denizcilik eğitimi ve araştırmalarını içerir. Bunun yanı sıra okyanus ve denizlerde varlığını gösteren kamu sektörünün faaliyetlerini de içermektedir. Üçüncüsü, deniz ve okyanus habitatu için yaşam alanı karbon tutumu kıyı şeridinin korunması, atık geri dönüşümü ve depolanması iklimi ve biyoçeşitliliğini etkileyen unsurların üretilmesini de kapsar. Dördüncü ve son olarak da son zamanlara sıkça yapılan tuzdan arındırma, deniz biyoteknolojileri, okyanus ve deniz enerjisi, derin deniz madenciligi işlemleri atık arıtma tesisleri gibi faaliyetlerin alanları da mavi ekonominin kapsamı içerisinde yer almaktadır. Tüm bu yenilikler ve kapsamalar yatırım ve iş fırsatları sunarak Mavi ekonominin gelişimine çok fazla katkı sunmaktadır (Ebarvia, 2016, 1-2).

Mavi Ekonomi Kapsamında Yapılan Uluslararası Toplantılar

÷lkeler, deniz ve okyanus ekonomilerini etkin bir şekilde kullanarak ekonomik kalkınmayı hedeflemektedirler. Bunu yaparken de okyanus yaşamlarının da sürdürülebilirliğini gerçekteşirmek, gelecek nesillere aktarmak istemektedirler. Bu amaçlarını yerine getirmek için uluslararası toplantılar yaparak denize ve okyanusa kıyısı olan ÷lkelerin sürdürülebilir kalkınması için politikalar üretmektedir. ÷lkeler bu politikalar doğrultusunda ekonomik kalkınma hedeflerini oluşturmaktadır. Bu başlıkta mavi ekonomi kapsamında yapılan toplantılar ve Türkiye'nin aldığı kararları inceleyeceğiz.

Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Johannesburg)

Bu toplantı, 2002 yılında Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde düzenlenmiştir. Toplantıda uygulama planları üzerinde detaylı bir şekilde durulmuştur. Bu toplantının kapsamında doğal kaynakların korunması için ekolojik sürdürülebilirlik ve yenilenebilir enerji kaynaklarının işlevleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca toprak ve su kaynaklarının bütünsel bir şekilde ele alınması gerektiği doğal yaşamın devamı için alınan önlemlerde ÷lkemiz açısından son derece önemli konular arasındadır. Özetle, Johannesburg zirvesinde;

- Tarımsal işlemler,
- Su kaynaklarının korunması,
- Enerji ve sağlık,
- Sürdürülebilir ekosistem kaynaklarının korunması
- Ekonomik kalkınmanın doğa ile bütünleşmesi

Alanlarında kullanılan kaynakların verimli kullanılması ve ekonomik kalkınmanın çevre ile bütünleşmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Özellikle Türkiye'nin mavi ekonominin canlanması içinde adımlar attığı yerel gündem uygulama kapsamındaki uygulamaları en iyi uygulama yapan ÷lke seçilerek tanıtılmıştır (Ağca, 2003, 4).

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi

2015 eylül ayında gerçekteştirilen bu zirve de 2030 gündemi belgesi üzerinde durulmuştur. Mavi Ekonomi kapsamda toplam 10 hedef belirlenmiştir. Türkiye için bu amaçların 6 tanesi 2016 yılında uygulanmaya başlamıştır. Sürdürülebilir kalkınma amacı hiçbir ÷lkenin geride bırakılmamasıdır. Bu kapsamda kararlar almıştır. Altı madde içerisinde mavi ekonomi ile ilgili olan kısım 14. Maddedir. 14. Maddede su kaynaklarının devamlılığı ve ekonomik kalkınmayı içerek hükümler yer almaktadır. Bunlar;

- 2016-2025 yılları arasında deniz kirliliğine neden olan tüm enstrümanların en aza indirilmesi,
- Kıyı ve deniz ekosistemlerinin, sağlıklı bir şekilde yönetilmesi, korunmasıyla beraber denizlerin eski haline gelmesi için çalışmalara başlamış olmak,
- Okyanus asitlenmelerinin her türlü bilimsel çalışmalarla giderebilmek

- Doğaya zararlı balıkçılığı ve bilinçsiz avlanmayı önleyecek uygulamaların önüne geçilmesi için ulusal yönetim uygulamalarına yer verilmesi,
- Deniz ve okyanus, üzerinde yapılan ticaretin, turizmin ve su ürünü yetiştiriciliğinin sürdürülebilir yönetimini gerçekleştirmek,

Birleşmiş milletlerin kalkınma zirvesinde mavi ekonomi kapsamında aldığı önemli kalkınma maddeleri içerisinde gösterilmektedir. Bu bağlamda birleşmiş milletler konseyi, gündem 2030 politika uygulamalarının düzenli takibi için yüksek düzeyli siyasi forma bu politikaların denetimi verilmiştir (UNDP, 2023).

Yüksek Denetim Kurumları 20 Toplantısı

1999 yılında maliye bakanları ve merkez başkanları düzeyinde oluşturulmuş olan G20, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerini bir araya getiren bir platformdur. Bu platforma katılan ülkelerin belirlediği amaçları gerçekleştirmek için yüksek denetim kurumlarının aktif bir şekilde işlev görebilmeleri adına SAI20 adında yeni bir platform oluşturulmuştur. Bu programa yılının ilk çeyreğinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu G20 ülkelerinin sayıştayları katılmıştır (Sayar, 2022, 517).

2023 yılında SAI20 başkanı olan Hindistan sayıştayı tarafından düzenlenen toplantı da iki ana konu belirlenmiştir. Bu konulardan birisi yapay zekâ diğeri ise mavi ekonomidir. Bu kapsamda alınan kararda;

- Yüksek denetim kurumları, Okyanus ekosisteminin olumsuz koşullarını tersine çevirmek için yeni önlemler almada ve mavi ekonominin ulusal ekonomiye katkısını arttırmak için yapacağı çalışmalar ile bu konuda önemli rol üstlenmelidirler,
- Okyanus ve denizlere kıyası olan ülkelerin mavi ekonomi için alınan politikalarda denetimlerini arttırması gerektiği ve deniz ekonomisi için hazırlayacağı raporların bu ekonominin gelişmesi için ülke politikalarını yönlendirici role sahip olmalıdır.

Yüksek denetim kurumlarının bu işlemleri sonucunda ulaşması istenen çıktılar, su ürünleri yetiştiriciliği, kıyı ve deniz turizminin devamlılığını sağlamak için hazırlanan kalkınma planlarının denetimine öncelik vermesi, denetim sonucunda çıkan verilerin planlama aracı olarak kullanılması, mavi ekonominin kapasitesinin geliştirilmesi için yüksek denetim kurumlarının etkinliğini arttırmak ve bu sayede küresel çapta önemli olan mavi ekonominin gelişimine katkı sunmak bu toplantının amaçları arasında yer almaktadır (Avundukluoğlu, 2023, 171).

Türkiye'nin Mavi Ekonomi Kapsamında Aldığı Kararlar

Mavi ekonominin canlanması için gerçekleştirilen toplantılara katılan Türkiye belirlenen hedeflere ulusal düzeyde katkıda bulunmak için yeni stratejiler ve kalkınma politikaları geliştirmiştir bu bağlamda 2023 yılında yayınlanan on birinci kalkınma planında mavi ekonomi ile ilgili sürdürülebilir kalkınma amaçları şu şekilde ifade edilmektedir;

- Sürdürülebilir kalkınmanın sürekli ve yönetilebilir bir şekilde gerçekleştirmek,
- Turizm faaliyetlerine olumsuz etkisi olan deniz kirliliğinin önüne bilmesi için atık su ve enerji verimliliği göz önünde tutularak en az seviyelerde tutmak,
- Kalkınmanın devamlılığını sağlanması amacıyla ekosistemin korunması ve sağlıklı yönetilmesi için koruma altında olan bölgelerin etkinliğini arttırmak,
- Ziyaretçi başına turizm gelirlerinin artışını sağlamak amacıyla daha fazla gelir bırakan turizm alanlarını geliştirmek,
- Sürdürülebilir kalkınmanın yerel düzeyde faaliyet göstermesi için yerel yönetimler ile iş birliği içinde olmak,

Yapılan kalkınma planı ile birlikte tüm ifade edilen ekonomileri çatısı altında toparlayan sürdürülebilir kalkınmanın devamlılığı için yapılan politikaların yapılması ve iyi bir şekilde yönetilmesi için bu süreçlerin etkin işleyişini gözlemlemek öncelikli hedefleri arasındadır (TCSBB, 2023, 109, 240).

Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2019 yılında yayınladığı sürdürülebilir kalkınma amaçları değerlendirme raporunda mavi ekonomi ile ilgili yapılan çalışmalar şu şekildedir;

- Kıyı alanlarında yetkisi ve ilgisi olan kurum ve kuruluşlar için bu alanla ilgili sektörler için uyum sağlamaya yönelik politika araçları geliştirmek,
- Çıkarılan mevzuatlar çerçevesinde su sağlığını korumak atık su tesislerini etkin bir şekilde kullanmak,
- Bilimsel ve teknik gelişmelerin deniz ekonomisinde kullanmak,
- Türkiye'nin bulunduğu konum çerçevesinde üç tarafının da denizle çevrili olması, deniz kaynaklarının ve su yönetiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi deniz üzerinde gerçekleşecek tüm ekonomik faaliyetler iyi değerlendirildiği politika araçları geliştirmek,

Yapılan ulusal ve uluslararası toplantılar doğrultusunda oluşturulan kalkınma planları ve değerlendirmeleri, genellikle atık su yönetimi, balıkçılık, deniz ticareti, Deniz turizmi ve deniz ekosistemi çerçevesinde kurgulanmıştır (TCBSB, 2019, 217-219).

Kruvaziyer Deniz Turizmi ve Vergisel Teşvikler

Mavi ekonomi, denizlerle ilgili tüm ekonomik faaliyetleri içeren bir kavramdır. Gelir potansiyeli yüksek deniz turizminin içerisinde yer alan kruvaziyer deniz turizmi son yıllarda etkinliğini arttırmış, önemli istihdam ve gelir kaynağı oluşturmaya başlamıştır.

İnsanların, gezi, eğlence ve spor amacıyla denizlerde ve iç sularda deniz araçları ile gerçekleştirdiği faaliyetlerin tümüne deniz turizmi denilmektedir. Teknolojik gelişmeler sonucu insanların denizle olan etkileşimini arttırmış ve bu alanlardan yararlanma olanakları artmıştır. Önceleri sadece gelir durumu iyi olan insanların haberdar olduğu gezi deniz aktivitelerine artık uluslararası turizm hareketlerinin bir parçası haline gelmiştir (DTO, 2023, 197).

Türk dil kurumuna göre kruvaziyer, büyük gezinti gemisi olarak tanımlanmaktadır (TDK). Wild ve Dearing (2000)'in makalesinde kruvaziyer turizm şu şekilde tanımlanmaktadır; "başlangıcı ve sonu belli olan bir rota izlenerek değişik yerleri gezmek amacıyla içerisinde konuklarının tüm ihtiyacını karşılayabileceği donanıma sahip büyük gemilerle kişilerin bir ücret dahilinde yaptıkları tatil planlarına kruvaziyer turizm denir (Wild ve Dearing, 2000, 319).

Deniz işletmeciliğinin birçok alt alanları mevcuttur bu alanlardan biriside kruvaziyer turizmdir. İlk başlarda sadece yolcu taşıma faaliyeti olarak gerçekleştirilen sonraları ise turistik bir gezintiye dönüşen kruvaziyer deniz işletmeciliği, bu işletmecilikte hızla büyüyen alanlardan biri olmuştur (Arlı vd., 2021, 64-65).

Katılımcılarına belirli bir tarih düzleminde keyifli ve konforlu bir gemi yolculuğu sunan kruvaziyer turizm, bir ülke için çok büyük kalkınma araçlarından biri haline gelmiştir. Ülkeyi ekonomik ve kültürel açıdan üst noktalara taşıyabilecek bir potansiyele sahiptir (Akbalçık ve Işık, 2020, 24).

Türk ticaret kanununun 931. Maddesine su üzerinde hareket eden her araç kullanım amacına bakılmaksızın gemi sayılacaktır. Hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda aynı maddenin devamında, suda ekonomik faaliyet gerçekleştirilen kim tarafından gerçekleştirildiğine bakılmaksızın ticaret gemisi sayılacağı da belirtilmiştir (TTK, Md.931).

Kruvaziyer turizm işletmeciliği katılımcılarına em gezi imkânı hemde beş yıldızlı otel imkanını bir arada sunmaktadır. Bu gezi yapılırken liman ziyaretleri yapılmakta ve bu limanlardaki şehirler gezilmektedir. Bu doğrultuda bu turizmin uğrak yeri olan limanlar yatırım ve kalkınma bölgesi yüksek bölgeler durumuna yükselmektedir. Dünyanın birçok yerinde bu gemilerin rahatça gelebileceği liman yapımları yapılmakta ve bu bölgelere önemli yatırımlar yapılmaktadır. Türkiye bu turizme, ilk defa 1831 yılında, İtalya'dan başlayan İzmir'i de içine alan bir rota ile yola çıkan bir gezi programı ile başlamıştır (Deniz, 2017, 6).

Coğrafı olarak kruvaziyer potansiyeli çok fazla olan Türkiye bu turizme katılacak katılımcılarına hiçbir ülkenin gerçekleştiremeyecek Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarını gezdirebilecek bir organizasyon yapısına sahiptir. Bunun yanı sıra, ülkemiz çeşitli kültürel yapıların harmanlandığı rota noktalarıyla da bu turizm için önemli bir yerde durmaktadır. Türkiye'de en çok tercih edilen kruvaziyer limanlar İstanbul Bodrum ve Kuş adasıdır. 2021 yılında açılan İstanbul Galataport limanı bu turizm talebini arttıracak önemli bir liman durumundadır. Kruvaziyer işletmecilik ülkelere dünya çapında büyük bir istihdam ve ekonomik avantaj yaratmaktadır. Ülkemizde kruvaziyer liman sayısı 26 tane'dir. Pandemi öncesi yapılan hesaplanmalarda

kruvaziyer turizmin binlerce insan için istihdam alanı oluşturmasına ilişkin verilerde, 1milyon üzerinde iş imkânı, 50 milyar dolar maaş ve yaklaşık 29 milyon yolcu ile dünyada 154 milyar dolar katkı sağladığı görülmektedir. Yapılan hesaplamalarda, bu turizme katılan yolcunun gemiye binmeden önce yaptığı harcama yaklaşık 385 Amerika doları, gezi esnasında durulan limanlarda yapılan ortalama harcama ise 100 Amerika doları olarak hesaplanmıştır. Bu veriler ışığında yolcu başına ortalama 485 dolar bir harcama söz konusu olabilmektedir. Bunun ekonomiye yansımaları da kalkınma için son derece önemlidir (DTO, 2023, 211).

Tablo 1. *Türkiye'ye Gelen Toplam Kruvaziyer Gemi ve Yolcu Sayısı (2015-2022)*

<i>Yıllar</i>	<i>Gelen Gemi</i>	<i>Gelen Yolcu</i>
2015	1.456	1.889.370
2016	590	628.033
2017	311	309.887
2018	247	213.771
2019	344	300.896
2020	5	1824
2021	78	45.362
2022	993	1.010.767
2023	1167	1.517.933

Kaynak: *Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Denizcilik İstatistikleri verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.*

Tablo 1’de görüldüğü gibi Türkiye’ye gelen kruvaziyer gemiler 2019 yılı öncesinde artış göstermektedir. 2019 yılından sonra ortaya çıkan ve dünya genelini etkileyen pandemi nedeniyle 2020 yılından 2022 yılına kadar süreçte azalma eğilimine gitmiştir. 2022 verilerine baktığımızda pandemi dönemindeki duruma kıyasla bu tarihte %197’lik bir artış olmuştur. 2023 yılında da yükselen bir ivmede olan bu turizm ülke ekonomileri için oldukça önemlidir (DTO, 2023, 216).

Ayrıca pandemi ile birlikte limanların önemi bir kez daha anlaşılmış ve deniz yolu taşımacılığı güvenilir bir taşıma aracı haline gelmiştir. Yıllar itibari ile engellemeler ve pandemi olsa bile bu turizm kesintisiz devam etmiştir. 2021 ekim ayına kadar limanlarımıza, hiçbir sefer yapılmadı. Tablodaki 2021 verisi Ekim-Aralık dönemini kapsayan üç aylık bir sürede 78 gemi seferini göstermektedir. Buna rağmen geliri yüksek bir seyahat gemisi ülkemizin kalkınmasına katkıda bulunmuştur (KUTO, 2022, 46).

Uluslararası pazarlama şirketlerinin turizm dallarında hareketlilik pazarı kapsamında yaptığı tahminler neticesinde, 2022 yılı öncesi turizm gelirlerinin 600 milyon ABD doları üzerinde olduğu, bu tarihten sonra 2023 sonunda kadar turizm gelirlerinin 730 milyon ABD doları üzerine çıkacağı ve 2025 kadar ise gelirlerin 900 milyon doları aşması beklenmektedir (DTO, 2023, 218).

Sağlanan Vergisel Teşvikler

Kruvaziyer turizm ifade edildiği gibi ülkenin ekonomik kalkınmasında önemli bir payı olan turizm gelirleri arasında gösterilebilmektedir. Ülkemizde çok fazla uygulama alanı olmayan son altı yıl içerisinde ilgi odağı olan bu turizm ile ilgili iki tane tebliğ yayınlanmış, bu tebliğlerde bu turizm için acentelik yapan şirketlere sağlanan teşvikler üzerinde durulmuştur. Bu turizm deniz üzerinde gerçekleştiği ve Türk ticaret kanununun 931. Maddesinde (TTK, md.931) de ifade edildiği gibi bu gemilerin faaliyetleri deniz ticareti olarak kabul edilecektir. Bundan dolayı Deniz ticareti için getirilen vergisel teşvikler bu alanı da etkilemektedir. Bu bağlamda getirilen vergisel teşvikleri ve tebliğ edilen desteklemeleri kısaca açıklayalım.

1999 yılında yürürlüğe giren 4490⁴ sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili (TUGS) kanunu uyarınca getirilen mali teşvikler şu şekildedir;

- Bu kanun ile TUGS’ne kayıtlı ticari gemi ve yatların temin edilmesi ile işletilmesine kolaylık sağlayarak Türk denizciliğinin değerini arttırmak ve ekonomiye kazandırmak amaçlanmıştır.
- TUGS’ne kayıtlı olan gemilerin işletilmesi ve devri sırasında ortaya çıkan kazançtan; gelir vergisi, kurumlar vergisi ve fon istisnası vardır.

⁴ Türk uluslararası gemi sicili kanunu,1ve12. maddelerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

(<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=5692&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTerTip=5>)

- Yine bu gemi siciline kayıtlı gemilerin her Türlü alım, satım, kredi, ipotek gibi işlemlerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi istisnası vardır.
- TUGS'ne kayıtlı gemilerin finansal kiralanmasında kiracıdan kayıt harcı alınmamaktadır.
- Bu gemilerde çalışanlara ödenen ücretler karşılığında, alınan gelir vergisi istisna kapsamındadır (TUGS, md.1-12).

Çıkarılan bu kanunla birlikte ticari gemilerin kiralanması, devri, işetilmesi ve yönetilmesi bununla beraber bu alanda elde edilen kazançlarının da geniş çapta açıklanması ile ilgili denizcilik sektöründeki vergi rekabetini uluslararası düzlemde kolaylaştıracak adımlar atılmıştır (Koçak, 2013, 24).

Yukarıda ifade edilen kanunun deniz üzerinde gerçekleştirilen tüm ticari faaliyetleri kapsamaktadır. Kruvaziyer turizm özelinde ise 2017 ve 2018 yıllarında genel tebliğ çıkmıştır. Bu tebliğlerde kruvaziyer gemi ile ilgili tanımların yanı sıra sağlanan mali teşviklerde yer almaktadır.

2017 yılında bakanlık kararı ile yürürlüğe giren tebliğinde, Türkiye'de kruvaziyer hizmeti veren limanlarda 26 Eylül -31 Aralık 2017 tarihleri arasında 750'nin üzerinde yolcu getiren acentelere yolcu başına 30 ABD doları destek verileceği ifade edilmiştir (Tebliğ, 2017, 2).

2018 yılında çıkarılan tebliğde ise, 1 Ocak 2018 ve 31 Aralık 2019 tarihleri arasında 100'den fazla yolcu getiren acentelere destek verileceği açıklanmıştır. Bu kapsamda üç kademeli destek planı oluşturulmuş. İfade edilen yolcu başına, Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Kasım aralık aylarında 45 ABD doları, Mayıs, haziran aylarında 35 ABD doları, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim aylarında ise 25 ABD doları destek verileceği açıklanmıştır (Tebliğ, 2018).

Görüldüğü gibi kruvaziyer turizmle ilgili vergisel teşvik konusunda geniş ve detaylı bir düzenleme mevcut değildir. Önemli bir katma değer yaratacak olan bu iş koluna sağlanacak teşviklerle ülkemiz bu turizmin önemli rota noktası haline gelebilecektir.

Sonuç

Deniz ve okyanus kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini gerçekleştirmek ve ekonomik kalkınmayı sağlamak amacıyla geliştirilen mavi ekonomi, su kaynaklarının sağlıklı kullanılması gerektiğini savunur. Bu sağlıklı kullanım sonucunda ülke ekonomilerinde büyüme, istihdam ve refah artışları meydana gelebilecektir. Bu ekonominin çevresel, ekonomik ve teknolojik gelişme için önemi oldukça büyüktür. Ana amacı su ekosisteminin korunması olduğu için gelecek kuşaklara devamlılığı olan bir çevresel düzen bırakılabilir, bu düzene uyumlu teknolojilerle belirlenen amaçlar desteklenebilir. İfa edilen bu olumlu sonuçların getirisi için ülkeler uluslararası iş birlikleri ile birlikte mavi ekonomi özelinde toplantılar yapılmaktadır. Deniz ekonomisi daha çok deniz ve okyanusa kıyı olan ülkelerin önemle üzerinde durduğu bir konudur. Ve sürdürülebilir deniz ekonomisi için önemli atılımlar gerçekleştirmektedirler. Yapılan toplantılarda her ülke için uyumlu politika araçları sunulmakta ve ülkeler bu kapsamda uygulamaya geçmektedir.

İfade edildiği gibi mavi ekonomi deniz üzerinde gerçekleştirilen tüm iş faaliyetlerini içine alan bir kavramdır. Bu bağlamda deniz turizm alanında önemli atılımlar yapılmaktadır. Son zamanlarda herkes tarafından dikkat çeker hale gelen kruvaziyer turizm deniz üzerinde gerçekleştirilen çok kapsamlı bir seyahattir. Bu turizm ile birlikte ülke ekonomilerine önemli derecede katma değer girebilmektedir. Bu turizmi kullanan turistler, kruvaziyer gemilerin uğrak yeri olan limanlarda ve bu limanlara yakın şehirlerde yerel ekonomiyi canlandırarak bu bölgelerin kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Turist sayılarının arttırılmasını sağlamak amacıyla ülkemiz vergisel teşvikler sunarak ülkemizi bu alanda önemli bir konuma getirebilir. Özetle bu turizm, yerel ekonomi, istihdam ekonomik büyüme ve kalkınmanın yanı sıra deniz ticaretine de önemli katkılar sunan bir alandır.

Fakat ülkemizde hem mavi ekonomi hemde kruvaziyer turizm ile ilgili adımlar çok yavaş atılmaktadır. Diğer ülkelerle rekabet edebilir noktaya gelebilmek için mavi ekonomi özelinde denize kıyısı olan şehirlerimiz de bu alanla ilgilenen birimlerin yanında, yerel yönetimler de mavi sürdürülebilirlik birimleri açılarak o alanda potansiyeli olan balıkçılık, deniz ticareti veya deniz turizmi ile ilgili alanların akılcı bir şekilde işleyişi sağlanmalıdır. Kruvaziyer turizm için hem bu gemilerin inşası, kiralanması ve limanlara gelen gemilerin arttırılması için bu alana vergisel teşvikler sunarak yatırımın gelişmesi sağlanabilir. Bu bağlamda, Maliye Bakanlığı, Liman başkanlıkları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyelerinde bu ekonomiyi canlandırmak için çalışmalar yapılmalı ve faaliyete geçirilmelidir.

Etik Beyan

“Mavi Ekonomi Bağlamında Kruvaziyer Turizme Yapılan Vergisel Teşvikler” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Ağca, B. (2003). Sürdürülebilir kalkınma zirvesi (Johannesburg, 26 Ağustos- 4 Eylül 2002). *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*. S.7. Erişim adresi: https://www.mfa.gov.tr/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi_johannesburg_-26-agustos---4-eylul-2002_.tr.mfa .
- Akbalçık ,B., & Işık N. (2020). Türkiye'deki Kruvaziyer Limanları ve Kruvaziyer Turizmine İlişkin Çözüm Önerileri. 5. *Ulusal Deniz Turizmi Sempozyumu*, İzmir. Erişim adresi: https://denizturizmi2020.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2020/03/7-Burak-Sahin-Akbalcik_5.UDTS_.pdf.
- Arlı, E., Bayırhan, İ., ve Saygılı, M.S. (2021). Kutup turizminde yeni alternatif: Antarktika destinasyonuna yönelik kruvaziyer seyahati ve Türkiye için önemi, *Mersin Üniversitesi Denizcilik ve Lojistik Araştırmaları Dergisi*, 3/1. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1851467> .
- Avundukluoğlu, P. (2023). SAI20 2023 gündemi: Mavi ekonomi ve sorumlu yapay zekâ. *Sayıstay Dergisi*, 128/34. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3083729>.
- Çoban, M.N.,& Ölmez, Ü. (2017). Mavi ekonomi ve mavi büyüme. *International Periodical For The Languages, Literatur an History of Turkish or Turkeic Volume*, 12/3. Doi: 10.7827/11122.
- Deniz, M. (2017). Kruvaziyer turizmin Türk turizm sektörü açısından değerlendirilmesi, *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*. 3/1. Erişim adresi: https://www.ibaness.org/bnejss/2017_03_special_issue/01_Deniz.pdf.
- Deniz ve Ticaret Odası (DTO), (2023). *Denizcilik Sektör Raporu*, Erişim adresi:https://www.denizticaretodasi.org.tr/media/SharedDocuments/sektorraporu/2023/DenizcilikSektor_Raporu%202022_21.08.2023_web.pdf.
- Ebarvia, M.C.(2016). Economic assesment of oceans for sustainable blue economy develoment. *Journal Of Ocean and Coastal Economics*, 2/7. Erişim adresi: <https://cbe.miiis.edu/joce/vol2/iss2/7/> .
- Gönel, F. D. (2016). Globalleşen dünyada sürdürülebilir kalkınma. Erişim adresi: https://scholar.google.com.tr/scholar?q=Globalle%C5%9Fen+d%C3%BCnyada+s%C3%BCrd%C3%BClebilir+kalk%C4%B1nma&hl=tr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar.
- Koçak, M. (2013). Denizyolu taşımacılığı kazançlarının vergilendirilmesi, *Vergi Raporu Dergisi*, 166. Erişim adresi: https://vergiraporu.com.tr/upImage/org/2013-166-Denizyolu_Tasimaciligi_Kazanclarinin_Vergilendirilmesi-Mustafa_Serhat_Kocak%20.pdf .
- Kuş Adası Ticaret Odası, (KUTO)(2022). Dünyada ve Türkiye’de Kruvaziyer Turizmi ve Kuşadası Limanı Değerlendirme Raporu, Erişim adresi https://kuto.org.tr/site/assets/files/1581/kruvaziyer_turizmi_ve_kusadası_limani_raporu.pdf
- Lee, K.H., Noh, J., Khim, J.S. (2020). The Blue Economy And The United Nations Sustainable Development Goals: Chalenges and Opportunities. *Eviroment International*, 137. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160412019338255>.
- OECD (2018). *Tourism Trends and Policies*, Erişim adresi: <https://www.oecd.org/cfe/tourism/2018-Tourism-Trends-Policies-Highlights-ENG.pdf> .
- Sayar, N. (2022). SAI20 oluşumu ve ilk zirvesi. *Sayıstay Dergisi*, 126/33. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2781964> .
- Sharma, B. Sharma, B. (2020). Blue economy: impact of corona pandemic. *International Journal Of Management*, 11/9. Erişim adresi: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3710696.
- Spalding, M.J. (2016). The new blue economy: the future of sustainability. *Journal Of Ocean and Coastal Economics*, 27/4. Erişim adresi: <https://cbe.miiis.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=jocce> .
- Tebliğ (2017). *Ülkemizde Kruvaziyer Gemi ile Turist Getiren (A) Grubu Seyahat Acentalarına Destek Sağlanması Hakkında Kararın Uygulama Usul ve Esaslarına Dair*, Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=24084&mevzuatTur=Tebliğ&mevzuatTertip=5>
- Tebliğ (2018). *Ülkemizde Kruvaziyer Gemi İle Turist Getiren (A)Grubu Seyahat Acentalarına Destek Sağlanması Hakkında Kararın Uygulama Usul Ve Esaslarına Dair*, Erişim adresi: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-158710/ulkemize-turist-getiren-a-grubu-seyahat-acentalarına-destek-saglanması-hakkında-kararın-uygulama-usul-ve-esaslarına-dair-teblig.html>
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk dil kurumu yayınları.

- Türkmen, M. & Kılıç, F. (2020). Sürdürülebilir kalkınma anlayışına yönelik döngüsel ekonomi modeli. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*. Doi: 10.15659/3.20.11.1452
- Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı (TCSBB), (2019) *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu*, Erişim adresi. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma-Amaclari-Değerlendirme-Raporu_13_12_2019-WEB.pdf.
- Türkiye Cumhuriyeti Strateji Ve Bütçe Başkanlığı (TCSBB),(2023). *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)*. Erişim adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Planı_2024-2028_11122023.pdf.
- Türk Ticaret Kanunu, Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf>
- Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu, Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4490.pdf>
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, *Denizcilik İstatistikleri*, Erişim adresi: <https://www.uab.gov.tr/istatistikler>.
- United Nations Conference (UNDP) (2016). Erişim adresi: https://archive.uneca.org/sites/default/files/PublicationFiles/blue_economy_english-nov2016.pdf
- United Nations (2023). Erişim adresi: <https://unctad.org/meeting/4th-oceans-forum-trade-related-aspects-sustainable-development-goal-14>
- Wild, P. Dearing, J. (2000). Development of and prospects for cruising in europe. *Maritime Policy And Managment*, 27/7. Doi:10.1080/030888300416522.
- World bank (2017). The potential of the blue economy. *International Bank For Reconstruction and Development*. Erişim adresi: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/cee24b6c-2e2f-5579-b1a4-457011419425/content>.
- Yılmaz, Ö.T. (2021). Türkiye’de sürdürülebilir mavi ekonomi için balıkçılık desteklerinin değerlendirilmesi, *Ömer Halis Demir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14/3. Doi: 10.25287/ohuibf.788879.

EXTENDED ABSTRACT

The blue economy, which we mentioned among sustainable development goals, is a concept that focuses on sustainable natural resources, the protection of marine resources, and the development of economic businesses on the sea. This concept is defined in the United Nations Development Conference as the realization of all economic activities taking place on the sea without harming the marine ecosystem (UNDP, 2016: 6). For blue sustainability, which is essential for countries bordering the sea and the ocean, countries organize policies within the framework of international cooperation and carry out their economic activities in a sustainable manner within the scope of these policies. The purpose of these international meetings is to establish worldwide cooperation and policy on issues such as sustainable use of marine and ocean resources, protection of the marine environment, and development of the blue economy. In other words, these meetings promote global cooperation on issues such as the sustainable use of marine and ocean resources, the protection of the marine environment, and the development of the marine economy. The meetings make a significant contribution to policy-making processes at the international level. Serious development policies are being carried out in areas such as marine resource management, marine biotechnology, marine environmental protection, and marine tourism, which fall within the scope of the blue economy. Thanks to practices such as marine waste cleaning facilities, technological adaptation of fishing vessels, and quota practices introduced to the fishing sector, technological adaptation is realized business activities can move actively. The blue economy is concerned with the sustainability of natural resources, and financial development and social welfare. Marine tourism, one of the most important elements of the blue economy, aims to balance the environmental impacts of tourism by ensuring the continuity of ocean and marine resources. Cruise tourism, which is the most important branches of marine tourism activities, has recently become a type of travel that has attracted attention all over the world. In addition to having all the comforts of a single ship, countries are visited with constantly changing routes. Cruise tourism can have a direct impact on coastal and marine ecosystems. The blue economy aims to balance tourism activities by taking measures to protect these ecosystems. Measures such as protected marine areas and waste treatment facilities can help control cruise tourism and ensure natural resource sustainability. This tourism travel contributes significantly to the tourism revenues of countries and the value added to the country. These ships, which have a capacity of thousands of passengers, revitalize local trade in the ports they call at and in the cities located near the ports. Social welfare will increase in the regions where local trade is revitalized, and the country's unemployment rates will tend to decrease as new employment areas will be created. In addition to local economic development, the blue economy can realize both development and environmental regulation by ensuring the protection of marine and coastal areas. Cruise ship ports are the ports of call for these ships. There are twenty-six cruise ship ports in our country. If these port cities are organized by tourism, our country will be the stopping area for these ships. To summarize the relationship between the blue economy and cruise tourism in general, the blue economy promotes economic growth by creating jobs in sectors such as marine tourism, maritime transportation, fisheries, and marine biotechnology. It also promotes social development by contributing to local economies, as natural beauty such as coastlines,

underwater life, and marine sports are important marine activities to attract tourists, making them attractive for cruise tourism activities. It will increase the presence of the leisure sector in the maritime area, providing job opportunities. The blue economy balances all the positive contributions of cruise tourism with environmental sustainability and technological adaptations. Due to its location, our country has an importance that provides a wide range of opportunities for cruise tourism. In order to recognize the value of this importance and to have a say in the world, it can become competitive with other countries in this field with tax incentives. In order to realize this tax competition, our country offers facilities and support payments to the operators who bring tourists by cruise ships. In addition, by allowing cruise ships to use the Turkish flag, they benefit from the advantages enjoyed by ships flying the Turkish flag, such as payment of port fees. Tax facilities are also provided by the government for the chartering, sale and manufacturing of these ships and for the construction or improvement of cruise ports and facilities. The rate of cruise ships coming to our country has recently started to increase. However, due to the unfavorable conditions around our country, people are hesitant to come to our country, so the increase is below the potential. In order to raise awareness about the protection of the seas and oceans, the state can increase this awareness by providing training to tourists and tourism companies on the importance of marine resources and the need for protection, as well as organizing promotional activities to show the security of our country and the richness of natural resources. Carrying out such activities with travel companies that have a say in these tourism businesses will help us go a long way in a short time. In addition, tax incentives should be understandable and clearly expressed in order to encourage the increase in cruise ship travel in our country. Since the steps taken regarding the blue economy are not only related to economic gains, but also include a long-term and inclusive understanding of sustainability, in this study, the concept of blue economy, the areas covered by the blue economy, and the decisions taken from international meetings in this field, the definition of cruise sea tourism, which is an important maritime tourism, has been defined, and the tax incentives specific to or covering this tourism in our country have been mentioned.